

јуни, 2015

бр. 17

ЕКВИЛИБРИУМ

ЕКВИЛИБРИУМ



Економски факултет – Прилеп
ЕКВИЛИБРИУМ бр. 17

Редакциски одбор

проф. д-р Димитар Николоски; проф. д-р Марјан Ангелески; доц. д-р Анета Ристеска;
виш лектор Зоран Николовски; доц. д-р Илија Христоски; доц. д-р Наташа Трајкова;

Лектура: проф. д-р Зоран Николовски
Дизајн: Виолета Глигоровски

Издавач: Економски факултет - Прилеп
Печати: Гинис, Прилеп
Тираж: 500

СОДРЖИНА

Воведен збор

Зоран Николовски..... стр. 3

Промоција на дипломирани економисти и магистри

Димитар Николоски..... стр. 4

Отворен ден на Економски факултет- Прилеп

Марија Мидовска.....стр. 6

Студенти од нашиот Факултет во посета на АД „Витаминка“

Анета Ристеска..... стр. 7

Посета на Државниот Универзитет во Тетово по повод „Денот на Европа“

Марија Наковска.....стр. 8

Новости од УКЛО

Елизабета Ангелеска -Атанасоска.....стр. 9

Презентација на програмата „Еразмус+“

Димитар Николоски.....стр. 10

Импресии од студискиот престој во Турција

Марјан Ангелески.....стр. 12

Reflections on the DOCSMES project and PhD pro- gramme (3)

Marika Basheska-Gjorgjieska.....стр. 14

Влијателни економисти – Стенли Фишер

Мери Бошкоска.....стр. 15

Чудесниот свет на Руб Голдберг (1)

Илија Христоски.....стр. 16

„Синдромот Лопез“ во бизнис шпионажата

Пеце Николовски.....стр. 19

Апсолвентска екскурзија-патување што не смеа да се пропушти

Елена Крстевска.....стр. 21

Незаборавни спомени од апсолвентската вечер

Рената Лазаревска.....стр. 22

Новости од АИЕСЕК-Прилеп

Лина Димоска, Пеце Спасески.....стр. 23

Воведен збор

Зоран Николовски

Почитувани читатели,

Пред вас се наоѓа уште еден број на списанието „Еквилибриум“. Во него се поместени доста интересни прилози коишто го отсликуваат периодот на случувањата во Економскиот факултет-Прилеп во текот на претходните неколку месеци. Најнапред, поместени се информативните текстови. Така, за промоцијата на дипломирани економисти и магистри од 28 април оваа година, пишува Димитар Николоски. Потоа, Марија Мидовска ни ја доловува атмосферата од отворениот ден на Факултетот, кој се одржа на 2 април оваа година, кога нè посетија матуранти од повеќе градови во Република Македонија. Ним им беа презентирани студиските програми, можностите за практична настава и меѓународна размена на други универзитети. Марија Наковска, пак, ја претставува посетата на студентската манифестација одржана на Државниот Универзитет во Тетово по повод одбележувањето на Денот на Европа, 9-ти мај, во организација на Европското движење. Освен тоа, тука е поместен и текстот на Анета Ристеска, за посетата на наши студенти на реномираната компанија од прехранбената индустрија, АД „Витаминка“-Прилеп. За новостите и случувањата од УКЛО, традиционално нè информира колешката Елизабета Ангелеска-Атанасоска.

Освен информативните содржини, овој број на „Еквилибриум“ донесува и други интересни текстови. Така, Димитар Николоски ја презентира програмата „Еразмус+“, чии компоненти се образованието, обуките, младите и спортот од 2014 до 2020 година, додека, пак, Марика Башеска-Ѓорѓиеска презентира дел од рефлексииите на студентите од програмата DOCSMES. Потоа, Марјан Ангелески и Димитар Николоски ги изнесуваат нивните импресии од студискиот престој во Турција. Во овој број, професорот Пеце Николовски, навраќајќи се на бизнис шпионажата, пишува за „Синдромот Лопез“ и истакнува дека во развиените економии одамна постојат приватни детективи за бизнис шпионажа чии број сè повеќе се зголемува. Во рубриката „Влијателни економисти“, Мери Бошкоска зборува за истакнатиот макроекономист Стенли Фишер, кој со своите трудови на макроекономијата и дава микроекономска основа, додека пак, за чудесниот

свет на Руб Голдберг пишува професорот Илија Христоски.

Студентите со свои текстови даваат придонес и во овој број на „Еквилибриум“. Така, Елена Крстевска пишува за незаборавната апсолвентска екскурзија, а Рената Лазаревска ни ја опишува атмосферата од апсолвентската вечер, која се одржа на 21 мај оваа година и ќе остане во долго сеќавање кај годинешните апсолвенти. Лина Димоска нè информира за новостите од АИЕСЕК-Прилеп, кој успешно го реализира Семинарот за лидерство, Саемот за кариера, а помага и во реализирањето на професионалната пракса, додека пак, Пеце Спасески зборува за кампањата „Кафе со АИЕСЕК“, каде што студентите детално се запознаа со нивните можности за волонтирање и професионално усовршување во странските држави преку мрежата на АИЕСЕК.

Ви посакуваме пријатно дружење со „Еквилибриум“, со надеж дека истиот ќе биде ваш придружник во долгото топло лето.

Промоција на дипломирани економисти и магистри

Димитар Николоски

На 28 април оваа година во аулата на Економскиот факултет-Прилеп традиционално беше организирана промоција на дипломирани економисти и магистри по економски науки. Како претходно, и овој пат, промоцијата имаше свечен карактер и на неа, покрај славениците, присуствуваа голем број нивни роднини и пријатели. На промоцијата најнапред се обрати деканот на Факултетот, проф. д-р Ѓорѓи Манчески, кој го истакна значењето на настанот, како за Економскиот факултет-Прилеп, така и за кариерниот развој на оние кои ја претставуваат новата генерација дипломирани економисти и магистри по економски науки.

Потоа, пред присутните се обрати и проректорот на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола, проф. д-р Сашо Атанасоски, кој во своето инспиративно обраќање го сублимираше придонесот што економската наука и професијата економист го даваат во целокупниот општествен развој. На промоцијата, дипломи им беа доделени на вкупно 78 дипломирани економисти и 30 магистри по економски науки. Освен тоа, на најдобрите дипломирани и магистрирани студенти им беа врачени пригодни награди. Така, од редот

на дипломираните, беше наградена Ленче Јовческа која студиите ги заврши со просек 9,42. Особено е интересен фактот што оваа наша колешка по втор пат се стекнува со диплома од Економскиот факултет-Прилеп, по претходно завршените тригодишни студии од Финансиски менаџмент.

Во оваа пригода за Еквилибриум таа го изјави следново: „По дипломирањето во јуни 2013 година на студиската програма Финансиски менаџмент, финансиските можности не ми дозволија да продолжам на постдипломски студии. Но, секако не застанав тука. Есента 2013 година, се запишав на четиригодишната студиска програма Сметководство, финансии и ревизија. Сите беа воодушевени од мојот чекор. Благодарение на мојот труд, упорност, желба за успех и поддршката од страна на најблиските и професорите, за само една година успеав да ја постигам целта. Но, според мене дипломирањето, е само почеток. Денес, кога во рацете ја имам и втората диплома, не само што сум побогата со знаење, туку пред сè, повеќе верувам во себе, и дека само со упорност, посветености искористување на животните можности може да постигне многу. Горда сум од постигнатиот висок просек, но сум позадоволна од стекнатото знаење, бидејќи тоа ја зголемува додадената вредност, а наградите и пофалниците од една ваква респектабилна високообразовна институција и врвните економисти, моите ценети професори, се само мотив повеќе да продолжам понатаму со крената глава, да го реализирам знаењето во продуктивни цели. На тој начин, преку спрегата мотив – успех, имам можности непрекинато да остварувам високи позитивни резултати и да бидам најдобра во мојата професија.“

Освен за додипломски студии, пригодни награди беа врачени и на двајцата најдобри магистри по економски науки. Тоа се: Александар Тодороски и Павлина Петреска, кои со титулата магистер се стекнаа постигнувајќи просек од 10,00. Во ваа прилика Павлина Петреска за Еквилибриум го изјави следново: „Времето што го поминав на Економскиот факултет-Прилеп низ четирите години на студирање, како и постдипломските студии е време кое ќе остане засекогаш запишано како најубав период од мојот живот. Во тоа време ги остварив моите соништа и сфатив дека нема препрека која не може да се помине. Економијата како наука е доста интересна. Успеав дел од неа да осознам, но доста остана за изучување и во наредниот период. Немаше „тешки“ или „лесни“ испити. Имаше само знаење кое треба да се освои. Сите дисциплини за мене беа еднакви, бидејќи во сите наоѓав предизвик за еден чекор понапред. Јас ја имав

таа среќа, знаењето да ми го пренесат професори кои се за голема почит. Тие беа во вистинска смисла на зборот - големи професори, затоа што секогаш имаа одговор на моите прашања. Успеав да дипломирам и магистрирам со највисок просек, а како награда за мојот успех беше бесплатно студирањето на додипломските и постдипломските студии. Освен тоа, во меѓувреме успеав да го добијам и моето прво вработување. Моите амбиции во моментот се насочени кон докторските студии, со што верувам дека ќе го комплетирам моето образование. На крај, на сите идни генерации кои имаат желба да студираат на Економскиот факултет-Прилеп, им порачувам да не се двоумат. Студентите на овој факултет имаат што да научат, зашто пред нив се наоѓа бескрајно поле за стекнување знаења. Вреди да се учи систематски за знаење, а не само за оценка. Успехот ќе биде сигурен и соодветно вреднуван затоа што пред вас ќе имате тим на професори кои се едни од најдобрите во земјата.“

Промоцијата на дипломирани економисти и магистри по економски науки беше збогатена со музичкиот настап на реномираните уметници Леонарда Богданоска Гиноска и Кире Гаралоски. На овој начин Економскиот факултет-Прилеп уште еднаш достоино го одбележа промовирањето на новите дипломирани студенти и магистри по економски науки, а се надеваме дека овој настан ќе остане долго врежан во сеќавањата на присутните.



Отворен ден на Економски факултет - Прилеп

Марија Мидовска

На 2 април 2015 година традиционално, веќе петта година по ред, Економскиот факултет-Прилеп ги отвори вратите и ги пречека матурантите за да се запознаат со можностите што ги нуди нашиот факултет. На овој ден, гости на Факултетот беа околу 500 матуранти, заедно со нивните професори и директори од средните училишта од поголем број градови во Република Македонија, како што се: Прилеп, Битола, Крушево, Неготино, Кавадарци, Македонски Брод, Демир Хисар и други.

Целта на отворениот ден беше матурантите да го почувствуваат амбиентот на академската средина, да се запознаат со условите и можностите за студирање на Факултетот, да ги согледаат можностите и потенцијалите за остварување на нивните професионални цели, а со тоа да ги остварат нивните професионални амбиции. Преку непосредна и директна комуникација со студентите и професорите на отворениот ден, матурантите имаа можност да добијат одговор на сите прашања што се поврзани со нивното идно студирање на Факултетот.

Посетителите, пред сè, беа запознаени со просторните и техничките капацитети кои ги нуди факултетот, преку организираната прошетка низ амфитеатрите, предавалните, компјутерските училници, библиотеката и сл. Потоа, им беа презентирани современите студиски програми, дизајнирани според европските стандарди во високото образование. Секоја од овие студиски програми обезбедува соодветна специјализација во определена област на економијата и бизнисот, едукација на образовни профили во согласност со потребите на пазарот на труд во Република Македонија. Во зависност од афинитетите и сопствената визија за иднината, идните студенти можат да изберат една од следните студиски програми: Е-бизнис, Маркетинг менаџмент, Сметководство финансии и ревизија, Менаџмент и бизнис, Меѓународна економија и бизнис, Бизнис информатика, Банкарство и финансиски менаџмент, Иновациски и проектен менаџмент.

Понатаму, на матурантите им беа презентирани можностите за практична настава во голем број деловни субјекти со кои Факултетот има долгогодишна соработка, како и можностите за меѓународната размена на студентите на познати европски универзитети. Освен тоа, на студентите им

беше потенциран и богатиот студентски живот што е составен дел од секој студентски ден, проследен со забава, дружење и различни спортски и културни активности.

Со свои штандови на отворениот ден учествуваа и двете студентски организации – Студентскиот парламент и АИЕСЕК. Претставниците на овие организации им ги презентираа на матурантите своите програми и активности што го збогатуваат животот на секој студент. Се надеваме дека матурантите, задоволни од можностите и условите кои ги нуди факултетот, мотивирани од средбата со професорите и студентите, си заминаа со желба своето студирање наредната академска година да го започнат на нашиот факултет. На овој начин, отворениот ден уште еднаш ги оправда своите цели во промовирање на нашата високообразовна институција како реномиран субјект во областа на изучувањето на економските науки како во Република Македонија, така и пошироко во регионот на Југоисточна Европа.



Студенти од нашиот Факултет во посета на АД „Витаминка“

Анета Ристеска



Во рамките на реализирање на наставата по предметот Глобални снабдувачки синџири, група студенти од четврта година на Економски факултет - Прилеп, заедно со предметниот наставник д-р Анета Ристеска, ја посетија АД „Витаминка“ - Прилеп. Со оглед на тоа што станува збор за компанија којашто опстојува на пазарот повеќе децении и којашто има широк асортиман од околу 350 производи со врвен квалитет, студентите имаа одлична можност практично да се запознаат со дел од активностите на синџирите на снабдување на производите. Проблематиката за синџирот на снабдување и неговото управување, денес е многу популарна во научната и стручна јавност, но исто така и во праксата. Синџирот на снабдување претставува мрежа на организации коишто се поврзани во двонасочни врски, различни процеси и активности коишто создаваат вредност во облик на производ и услуга за крајниот корисник.

Компанијата ги поседува најголемите брендови на овие простори во доменот на прехранбената индустрија, како што се: Стоби Флипс, Цевитана, Витанез, Атлантис и други, а доказ за квалитетот на производите е тоа што неколку пати, некои од нив се прогласувани за Супербренд. Освен тоа, компанијата го има добиено и медалот Qudal за врвен квалитет на производите. Тоа укажува на успешното работење на компанијата и токму поради тоа, оваа посета предизвика голем интерес кај студентите.

Од името на менаџментот на компанијата, најнапред срдечно добредојде ни посака комерцијалниот директор Владимир Трпаноски, како и Душица Неделкоска која е одговорно лице за односи со јавност. Потоа, студентите ги посетија складишните простории за сировини и материјали, амбалажа и готови производи. Во таа прилика, г-дин Трпаноски ги запозна студентите со методите на складирање, видовите на складишта како и со видовите на транспорт, движењето на материјали, начинот на допрема и отпрема на производите. Сето тоа, надополнето со теоретските објаснувања од предметниот професор, придонесе студентите да добијат многу појасна слика за овие клучни активности во синџирот на снабдување. Исто така, во одделните складишта студентите имаа можност



да проследат кратки презентации од страна на одговорните лица.

Студентите беа особено восхитени од професионализмот на вработените во фабриката, особено од директорот кој, и покрај многубројните обврски издвои доволно време за да сподели бројни искуства со студентите. Посетата на АД „Витаминка“ - Прилеп значително придонесе за надополнување на теоретските знаења и збогатување на практичните искуства кај студентите. Се надеваме дека ваквата практика на соработка на Економскиот факултет-Прилеп со бизнис секторот ќе продолжи и во иднина, со што студентите ќе се стекнуваат со бројни практични знаења и вештини.



Посета на Државниот универзитет во Тетово по повод „Денот на Европа“

Марија Наковска

Денот на Европа или Денот на победата над фашизмот, 9. мај, е ден кога се одбележува европскиот идентитет и заложбата за заедништво на сите народи на стариот континент. Европа го одбележува овој ден со низа манифестации, откако пред точно 60 години, тогашниот шеф на француската дипломатија Роберт Шуман, иницирал обединување на земјите во едно големо семејство, коешто на почетокот беше Европска заедница, за подоцна да се преименува во Европска унија. Шумановата декларација предвидуваше создавање на организирана Европа како опција за одржување на мирот меѓу нациите, наместо војните на разурнатиот и поделен континент.

Шумановата декларација се смета за почеток на формирањето на она што денеска прерасна во Европска унија. 9. мај претставува европски симбол што заедно со заедничката валута - еврото, знамето и химната, го претставува политичкиот идентитет на Европската унија. Денот на Европа се користи како добра можност да се организираат активности и свечености што уште повеќе ќе ја приближат Европа до граѓаните на континентот и кои ќе придонесат за дополнително меѓусебно приближување на народите во Унијата.

Европското движење во Република Македонија по повод одбележувањето на 9. мај, Денот на Европа, организираше студентска манифестација на која учествуваа студенти од поголемите университети во нашата држава. Оваа година универзитет - домаќин беше Државниот универзитет во Тетово, а манифестацијата се одржуваше во амфитеатарот на ректоратот на овој универзитет. Учесници на таа манифестација беа и студентите од нашиот Универзитет „Св. Климент Охридски“-Битола и тоа од Економски факултет-Прилеп, ФИКТ-Битола и Правен факултет-Битола.

Манифестацијата свечено ја отвори вицепремиерот задолжен за евроинтеграции, Фатмир Бесими, притоа посочувајќи дека „Европската Унија денеска е важен политички фактор што има голема улога во светската политика, мирот и безбедноста на глобално ниво. ЕУ, со политиката што ја промовира, ги натера владите од земјите членки да ги надминат тесните државни граници. Република Македонија во 2005 година го доби кандидатскиот статус и ние сега напорно работиме да станеме членка на

ЕУ“. Манифестацијата ја поздрави и Ректорот на ДУТ, Вулнет Ахмети, додавајќи дека “Не смее да се заборави изреката на познатиот француски дипломат Роберт Шуман што направи пресврт пред 63 години, кога рече дека „Европа треба да се обедини и да престанат војните и конфликтите на нејзиното тло“. Свое обраќање имаше и Јоханес Д. Реј, официјален претставник на политичката фондацијата „Конрад Аденауер“, од Германија.

На самата манифестација, студентите имаа можност да бидат дел и да дебатираат на темата: „Демократијата предизвик за студентите“. Тие имаа можност да ги искажат своите мислења и да ги бранат аргументирано, и тоа секој на свој начин, од своја гледна точка. Понатаму, беше организиран натпревар во ораторство на тема „Европа во мојата визија за иднина“ поради што беа доделени награди за прво, второ и трето освоено место. Во натпреварот за ораторство учество зедаа двајца студенти и од Правниот факултет- Битола.

Навистина беше чест да се биде дел од оваа манифестација, бидејќи имаше навистина што да се види и чуе. Се надеваме дека токму оваа манифестација која се одржува по повод Денот на Европа, ќе биде организирана и на нашиот универзитет затоа што првичната цел на овој настан е да ја поттикне соработката меѓу студентите во Република Македонија, придонесувајќи за размена на универзитетските практики, а со тоа да ја поттикне и соработката меѓу самите универзитети.

Новости од УКЛО

Елизабета Ангелеска-Атанасоска

Одбележан Денот од основањето на УКЛО

По повод 25. април, денот на основањето на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола, беа одржани неколку пригодни настани. На свечена седница на Сенатот, на 24 април 2015 година, ректорот, проф. д-р Златко Жоглев, одржа поздравна реч, при што се осврна на 36-годишното опстојување на УКЛО. Во таа пригода, титула почесен доктор на науки беше доделена на академик, проф. д-р Грозданка Гојков од Република Србија.

Во рамките на одбележувањето на денот на основањето на Универзитетот, меѓу УКЛО и Универзитетот Александру Јоан Куза од Јаши, Република Романија, претставуван од ректорот, проф. д-р Василе Ишан, беше потпишан Договор за соработка со нашиот Универзитет. Во присуство на најблиските соработници и конзулите од двете пријателски земји, двајцата колеги-ректори ја изразија согласноста за развивање на наставно-научни активности и други форми на академско дејствување. На чинот на потпишување на Меморандумот за соработка присуствуваше и амбасадорот на Република Романија во нашата држава, Н.Е. Јустинијан Фокша, како гостин на УКЛО, при што се запозна со поставеноста и капацитетите на УКЛО, во насока на проширување на меѓународната соработка со универзитетите во Романија.

Освен тоа, во рамките на одбележувањето на денот на основањето на УКЛО, на пригодна свеченост што се одржа на 23 април 2015 година во салата за состаноци на Ректоратот, беа промовирани нови доктори на науки на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола. На овој чин беа промовирани вкупно 11 доктори на науки, меѓу кои и еден доктор на економски науки. Со оваа најнова промоција, на УКЛО, до денес, титулата доктор на науки ја стекнале вкупно 237 лица.

Избор на нов ректор на УКЛО

На 133. седница на Универзитетскиот сенат, одржана на 27 мај 2015 година, со тајно гласање, проф. д-р Сашо Коруновски е избран за ректор на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола. Изборот на нов ректор на УКЛО се одвиваше низ соодветна процедура, во согласност со легислативата, Статутот и утврдените акти. Новиот ректор на УКЛО има мандат од четири години и функцијата



ќе ја извршува од 1 октомври 2015 година. Во таа прилика, идниот ректор најави дејствување што ќе овозможи УКЛО да се постави на респектабилни позиции во рамките на високообразовниот систем во државата и пошироко, со следење на современите трендови, добро распределување на капацитетите на Универзитетот, во кои силно верува. Воедно, проф. д-р Сашо Коруновски изрази уверување дека Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола заслужува да биде дел од европското семејство на високообразовни установи, што е клучен белег на неговата програмска платформа за работа. Тој истакна дека посебен акцент ќе биде ставен на видливоста на активностите на УКЛО, со унапредување на различни аспекти од образовниот процес, при што главен предизвик ќе бидат новите трендови во образованието, сообразени со потребите на индустријата, бизнис окружувањето и поширокиот општествен контекст.



Презентација на програмата „Еразмус+“

Димитар Николоски

Еразмус+ претставува програма на Европската унија во полето на образованието, обуките, младите и спортот за периодот од 2014 до 2020 година. Образованието, обуките, младите и спортот можат да го дадат најголемиот придонес во насока на постигнување на социо-економските промени, со што како клучни предизвици Европа се соочува до крајот на оваа декада и да ја поттикнат имплементацијата на стратегијата Европа 2020 за раст, работни места, социјална еднаквост и инклузија.

Програмата Еразмус+ има повеќекратни цели коишто, главно, се насочени кон остварување на Стратегијата Европа 2020 преку меѓународна соработка во образованието и обуките, одржлив развој на партнерските земји во полето на високото образование и промоција на европските вредности. Освен тоа, Еразмус+ се одликува со повеќе специфичности. Прво, признавањето и валидацијата на вештините и квалификациите имаат за цел да обезбедат полесно признавање и подобро разбирање на вештините и квалификациите во рамките и помеѓу националните граници. Второ, дисеминацијата и експлоатацијата на резултатите од проектите им овозможуваат на организациите што учествуваат да ги комуницираат и споделуваат исходите што се постигнати со нивните проекти и на тој начин да го прошират влијанието на проектите, подобрување на нивната одржливост и оправдување на европската додадена вредност. Трето, Еразмус+ промовира отворен пристап до материјалите, документите и медиумите што се корисни за учење, предавање, обучување, работа на младите и сл. Четврто, Еразмус+ вклучува силна меѓународна димензија, особено во полињата на високото образование и младите. Петто, програмата е заснована врз повеќејазичноста како моќен симбол на аспирациите на Европската Унија да биде обединета во разликностите. Шесто, програмата има за цел да промовира еднаквост и инклузија преку олеснување на пристапот на учесници со лични потешкотии и пречки што го ограничуваат нивното учество во меѓународните проекти. На крај, вредно е да се истакне дека Еразмус+ става посебен акцент и врз заштитата и безбедноста на учесниците.

Програмата „Еразмус+“ се имплементира преку три клучни акции. Првата клучна акција е насочена кон индивидуалната мобилност, со посебен акцент на мобилноста на учениците и кадарот, заеднички магистерски студии и заеми за постдипломски студии. Учењето преку индивидуална мобилност создава можности за индивидуите да ги подобрат своите вештини, подобрување на вештините за вработување и зголемување на културната свест. Проектите за учениците и професорите овозможуваат корисниците да патуваат во друга програмска држава за учење, работа, предавања, а воедно да обучуваат или развиваат професионални вештини и компетенции. Во склоп на мобилностите Еразмус+, содржани се проекти кои е потребно да бидат управувани и спроведувани од организации, што значи дека физичките лица не се подобни за аплицирање. Овој пристап е во насока на подобрување и зголемување на нивото на проектите и зголемување на ефектот од истите.

Втората клучна акција се состои од соработка за иновации и размена на добри практики и поддржување стратешки партнерства, здружување насочено кон знаење и секторски вештини, градење капацитети, платформи за ИТ поддршка и сл. Оваа клучна акција е комбинација на децентрализирани проекти спроведени од Национални агенции и централизирани активности управувани од страна на Извршната агенција на Европската комисија. Стратешките партнерства во полето на образование, обука и млади се проекти на соработка кои им овозможуваат на организациите да ги подобрат своите мерки, да разгледуваат прашања од заеднички интерес и да споделуваат иновативни практики. Во програмата „Еразмус+“, проектот може да го води една организација која ќе раководи со активностите и финансиите во име на партнерството. Притоа, можни се различни големини на партнерства со цел да можат да се вклучат и помалите организации.

Третата клучна акција има за цел поддршка на реформи во политиките. Посебно, оваа клучна акција поддржува јакнење на знаењето во сферите на образованието, обуките на младите, иницијативи за иновации во политиките, поддршка на европските алатки во политиките, соработка со меѓународни организации, дијалог со стејкхолдерите и промоција на програмите и политиките. Оваа клучна акција главно се состои од проекти раководени од Извршната агенција на Европската Комисија, за разлика од Младинскиот структурен дијалог кој е раководен од Националната агенција во Република Македонија.

Генерално, за спроведување на програмата „Еразмус+“ е задолжена Европската Комисија (ЕК), која раководи со буџетот, ги поставува приоритетите, целите и критериумите за програмата на тековна основа. Натаму, ЕК го води и мониторира целокупното имплементирање, следење и евалуација на програмата на европско ниво. Исто така, ЕК ја сноси целокупната одговорност за супервизија и координација на структурите што се задолжени за имплементирање на програмата на национално ниво. Досегашните искуства од спроведувањето на програмата „Еразмус+“ во Република Македонија се мошне позитивни со оглед на тоа што голем број студенти и наставен кадар веќе остварија или остваруваат студиска мобилност во други земји ширум Европа. На тој начин се стекнуваат непроценливи искуства во полето на наставата и можност најдобрите практики да се применуваат и во нашата земја.



Импресији од студискиот престој во Турција

Марјан Ангелески

Како резултат на потпишаниот билатерален договор за мобилност на студенти и наставен кадар во рамките на програмата „Еразмус+“, двајца професори од Економскиот факултет-Прилеп реализираа мобилност на Универзитетот „Намик Кемал“ во Текирдаг, Република Турција. Имено, во периодот од 18 до 22 мај, 2015 година проф. д-р Марјан Ангелески и проф. д-р Димитар Николоски беа гости на Факултетот за економски и административни науки на овој универзитет лоциран на бреговите од преубавото Мраморно море. Сосема случајно, овој студиски престој коинцидираше со националниот празник на младите и спортот, 19-ти мај, што Република Турција го празнува во чест на роденденот на основоположникот на модерната турска држава, Мустафа Кемал Ататурк. По тој повод, во градот се случуваа голем број културни и забавни активности што ја отсликуваат богатата турска култура.

Универзитетот „Намик Кемал“ е државен универзитет основан во 2006 година на којшто во моментот студираат повеќе од 14.000 студенти. Тој е конципиран врз принципот на модерен универзитетски кампус во чиј состав пулсира секојдневниот студентски живот, што покрај наставата и академските активности вклучува и забава, рекреација, спорт и богат социјален живот.

Во рамките на универзитетот работат осум факултети: Факултет за инженеринг, Факултет за уметност и наука, Факултет за уметност, дизајн и архитектура, Факултет за економски и административни науки, Факултет за теологија, Медицински факултет, Факултет за ветеринарна медицина и Земјоделски факултет. Освен тоа, овој универзитет вклучува и три институти: Институт за природни и применети науки, Институт за здравствени науки и Институт за општествени науки; потоа, седум научни центри; три школи за високо образование и еднаесет стручни школи. Една од најрепрезентативните единици на Универзитетот „Намик Кемал“ е факултетот за економски и административни науки којшто во својот состав има 6 департмани: Економија на труд и индустриски односи, Економија, Бизнис администрација, Јавни финансии, Политички науки и јавна администрација и Меѓународни односи. Овој факултет продуцира

кадри од научните полиња економија, менаџмент и бизнис.

Во текот на својата мобилност, професорите Марјан Ангелески и Димитар Николоски имаа голем број контакти со професори од бројни области како што се: проф. д-р Уштун Гејик (економетрија), проф. д-р Фуат Јилмаз (проектен менаџмент) и проф. д-р Чигдем Ватансевер (економија на труд). Исто така, беше остварена и официјална средба со деканот на факултетот, проф. д-р Енсар Нишанџи на која беа разменети промотивни материјали и беа дискутирани можностите за идната соработка меѓу двата факултета. Посебно треба да се истакне срдечноста и помошта што во текот на престојот беше укажана од страна на координаторот на програмата „Еразмус+“ на Универзитетот „Намик Кемал“, г-дин Серкан Ердур.

Во рамките на студиската посета, професорот д-р Марјан Ангелески одржа предавања по предметот Проектен менаџмент на студентите од департманот по бизнис администрација. Ова предавање претставуваше убава можност да се презентира современ концепт на предавање и да се споделат искуствата за начинот како се реализира наставата по оваа наставна дисциплина. Од друга страна, професорот д-р Димитар Николоски реализираше предавање по предметот Економетрија на студентите од департманот по економија. При тоа, студентите имаа можност да проследат интересно предавање за улогата и значењето на моделирањето во економските науки, а потоа беше отворена дискусија на оваа тема. Покрај реализираните предавањата од страна на наставниците, оваа мобилност претставуваше одлична можност да се продлабочат искуствата во соодветните области, да се споредат и разменат наставните содржини по конкретните наставни дисциплини на двата универзитети, да се развие мрежа на контакти за натамошна соработка и меѓународно да се промовираат активностите на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола и особено, на Економскиот факултет-Прилеп. Се надеваме дека оваа студиска посета е само почеток на соработката меѓу двата универзитета која во иднина се планира да се зајакне и во сферата на научно-истражувачката дејност.



Reflections on the DOCSMES project and PhD programme (3)

Marika Basheska-Gjorgjieska

The idea of developing the Joint Regional PhD Programme appeared at the Faculty of Economics in Prilep (UKLO) which is a regional coordinator of DOCSMES project. Faculty of Economics is the host institution of the pilot PhD Programme, where the most of the project activities are realized. Besides the benefits related to: joint curriculum development, academic staff training and providing of modern equipment, acquired by all other WB Universities, the host institution benefits are larger and they can be summed up in: establishing a new way of organizing the third level of studies according to Bologna declaration, establishing of PhD Programme in Entrepreneurship and SMEs Management in the country for the first time and launching a unique Joint Programme in cooperation with eight universities. In this issue of Equilibrium we convey the reflections of our PhD students Ajtene Avdullahi and Sevdie Alshiqi who directly benefit from this project.

It can be assumed that attending PhD studies is not easy, in particular if it is about a different system of education rather than a previous system experienced before. However, a three-year Tempus project that aimed at developing and implementing Regional Joint Doctoral Programme in Entrepreneurship and SMEs Management for Western Balkans Countries – DOCSMES has been extremely helpful for us. This doctoral programme aimed to increase the level of scientific approach and entrepreneurial culture in Western Balkans countries, leading to a better connection with the labour market.

Throughout the cycle of these studies, we were able to attend classes taught by the regional and international instructors. It enabled us to create international

network through advanced education opportunities and different education systems with joint and on-line lectures having two professors - one from EU and one from WB Universities for each course, bringing together and composing their experience and education style within a course.

Generally speaking, courses were very resourceful and attractive, realized by using the most contemporary interactive teaching methods that enabled us to share different ideas and experiences coming from diverse backgrounds. Lectures schedule was very flexible which enabled us to keep our jobs and study in the same time and it was effective knowledge transfer for a very short time period. Using E-learning tool we could have access to different course materials even before the course schedule and we had successful communication by email for any enquiry. Most of the courses were held at "St. Kliment Ohridski" University - Bitola, Faculty of Economics in Prilep but we had some courses at the University in Tirana, Faculty of Economics and Dardania College, Faculty of Economics as well. All host universities offered very quiet working environment, enough space for class activities, equipped with computers, Internet connection and IT unit support whenever needed.

As part of the third semester we had chosen to visit the University of Nice for two-week mobility. We have experienced the student accommodation in the University campus, visited administration offices and the university library. We had meetings with professors and institutions and access to e-books and Library and we were equipped with material for our PhD thesis and recommendations for research models. There we met another group from Uzbekistan and had joint session with professors and visit to Sophia Antipolis Science & Technology Park, so called City of sciences and wisdom. And finally we hope that by accomplishing our PhD studies we will attain internationally recognized diploma.



Влијателни економисти – Стенли Фишер

Мери Бошкоска



Од појавата на Кејнзовото економско учење до денес, макроекономијата има постигнато голем напредок, а нејзиното функционирање, генерално, го објаснуваат два пристапи: кејнзијанскиот и класичниот пристап. Кејнзијанската школа се залага за активна улога на монетарната политика во балансирање на проблемите во економијата. Ако стапката на невработеност е повисока од нејзиниот просек на долг рок, централната банка може да се обиде да ја намали преку зголемување на стапката на раст на понудата на пари. Според Кејнзијанскиот модел, централната банка може да ја намали невработеноста бидејќи се претпоставува дека цените и надниците тешко можат да се прилагодат на краток рок, односно, според јазикот на макроекономистите, тие се „лепливи“.

Од друга страна, според класичната школа, доколку невработеноста се намалува само преку печатење нови пари, цените и платите нема да останат „лепливи“, туку ќе почнат да се приспособуваат. Според Фридман, кога еднаш тоа ќе се случи, инфлацијата ќе порасне и невработеноста ќе се врати на нејзиниот долгорочен просек. Во современата економска литература се потенцираат слабостите на кејнзијанизмот и тоа слабата микроекономска основа и недоволното истражување на агрегатната понуда. Како резултат на тоа, кон крајот на 70-тите години од 20 век,

се појави голема група економисти кои дадоа придонес во објаснувањето на начинот на кој функционираат современите економии со што го зачнаа неокејнзијанизмот. Меѓу економистите кои дадоа свој придонес за ренесансата на кејнзијанизмот се вбројува и Стенли Фишер.

Стенли Фишер (Stanley Fischer) е макроекономист кој е познат по неговиот труд од 1977 година „Долгорочни договори, рационални очекувања и оптимално правило за понуда на пари“ (Long-term Contracts, Rational Expectations, and the Optimal Money Supply Rule) со што влијаеше врз почетокот на новото учење и помогна да се синтетизираат гледиштата од Класичната и Кејнзијанската школа. Со тоа, економијата добива кејнзијански карактеристики на краток рок и класични на долг рок.

Фишер, претпоставува дека надниците се однапред договорени преку имплицитен или експлицитен договор меѓу работодавачот и вработените. Со ова, платите и цените се привремено „лепливи“. Се додека централната банка може да дејствува почесто од прилагодувањето на договорите, таа може да има влијание врз невработеноста, на краток рок – како и во моделот на Кејнз. Но, ова не е опција на долг рок затоа што, со тек на време, во договорите би се зела предвид инфлацијата што централната банка ја генерира. Ова значи, дека економијата на долг рок би се однесувала во согласност со класичниот модел.

Овој труд се базира на идејата дека цените се „лепливи“, односно, луѓето не ги приспособуваат цените на производите или трудот толку брзо колку што причината би диктирала. Како резултат на тоа, некои трансакции не се појавуваат, а тука се јавува простор за интервенција на владата. Тврдењето дека цените се лепливи станува дефинирачки елемент на новата економска школа – Нов Кејнзијанизам која стана доминантна во централното банкарство. Фишер како универзитетски професор континуирано придонесува во професорската работа, а исто така станува активен и во политичката арена. Неговите два труда, во коавторство со колегите од Универзитетот МИТ, имаат клучна улога во „сликањето на пејзажот“ каде на макроекономијата и се дава микроекономска основа.

Во текот на неговата академска кариера, од 1977 до 1988 година, Фишер има дадено придонес во економската теорија, освен со гореспоменатиот труд и со многу други книги и трудови. Имено, меѓу другите, Фишер е автор на следниве дела: Макроекономија (Macroeconomics), Предавања по

макроекономија (Lectures on Macroeconomics) и Вовед во економија (Introductory Economics), а исто така има објавено многу трудови од економската област во професионални списанија.

Роден во Замбија во 1943 година, својата кариера ја започнува на Универзитетот во Чикаго, а потоа продолжува како вонреден професор на депарتمانот за економија на Институтот за технологија во Масачусетс. Од 1994 до 2001 година е заменик извршен директор на Меѓународниот монетарен фонд (ММФ), а од 2001 до 2002 година е специјален советник на генералниот директор на ММФ. Претходно работи како главен економист во Светска банка. Од 2002 до 2005 година, Фишер ја извршува функцијата на потпретседател на Citigroup International, а на 10 јануари 2014 година, американскиот претседател Барак Обама го номинира за заменик претседател на Федералните резерви на САД, каде што работи до денес.

Од 2005 до 2013 година, Фишер работи како гувернер во Централната банка на Израел, вршејќи ја ова функција, тој и помогна на оваа мала отворена економија да се справи со финансиската криза и тоа многу подобро од која и да е друга западна земја. Имено, во втората четвртина од 2009 година, растот на израелската економија се намали за само 0,2% годишно, споредено со САД, чиешто годишен економски раст се намали за 4,6%. Слична беше состојбата и со многу други развиени земји, вклучувајќи ги Велика Британија и Германија, каде што последиците од кризата беа уште поголеми. Веќе до септември 2009 година, Фишер почна да ги зголемува каматните стапки, со што најави дека рецесијата во израелската економија е поразена. Во периодот кога работи како заменик директор во ММФ, има дадено придонес во разрешување на финансиските проблеми во земјите во развој кои беа погодени од серија финансиски кризи. Тоа беше период на појава на Мексиканската криза од 1994 година, Азиската финансиска криза од 1998 година, кризите во Русија, Бразил, Аргентина и Турција. Критичарите аргументираа дека промените коишто ММФ ги бараше од земјите во развој, а кои вклучуваат редукција во домашното трошење и поголема отвореност за странските инвестиции, направија повеќе штета отколку што беа од помош за кризните земји. Сепак, според Мохамед Ел-Ериан (Mohammed El-Erian), кој работеше во ММФ во исто време со Фишер, проблемите можеле да бидат и многу поголеми доколку не биле дипломатските вештини на Фишер.

Како претседател на Федералните резерви на

САД, Фишер има повеќе улоги. Тој мора да донесува одлуки за монетарната политика за намалување или зголемување на каматните стапки, да поседува економско знаење за донесување одлуки за тоа кои неконвенционални мерки треба да ги преземе за да го поттикне економскиот раст во земјата. Но, тој, исто така, треба да биде и меѓународен амбасадор, претставувајќи ги САД на глобалните форуми на централните банки. Фишер, кој е одговорен за донесување одлуки и преземање мерки во време на кризни времиња, треба да биде вешт регулатор и да ги разбира законите кои доаѓаат од финансиските пазари. Претседателот на Федералните резерви треба да биде и добар политичар и комуникатор кој ќе се справува со „лутите законодавци“ на сослушувањата, како и со прашањата упатени од новинарите на прес-конференциите.

Всушност, ова претставува работа за којашто никој не е квалификуван кога првпат ќе дојде на оваа позиција. Исклучок се оние кои имаат работено како централни банкарни на високо ниво, како што е Фишер кој, исто така, има искуство како главен економист во најголемата банка, во управување со меѓународните кризи, како и во преговарање меѓу владите на кризните земји и ММФ.

Чудесниот свет на Руб Голдберг (1)

Илија Христоски

Дали некогаш сте се затекнале самите себе во ситуација очајно да пробувате да разрешите некаков проблем, па макар да е и наједноставен, непотребно усложнувајќи го неговото решавање, притоа посегнувајќи по најлудите, најнеобичните, најбизарните и најнеконвенционалните идеи, постапки, принципи, механизми или алатки што воопшто сте можеле да ги замислите? Дали, барем еднаш во животот, сте го импровизирале извршувањето на некоја едноставна активност до такви граници, правејќи ја крајно комплицирана, што нејзиниот исход станал дури и неизвесен? Дали некогаш сте си го поставиле прашањето „Зошто едноставно, кога може комплицирано?“ во смисла „Зошто го направив ова на комплициран начин, кога можев истото да го постигнам на многу поедноставен начин?“. Ако одговорот на кое било од овие прашања е потврден, значи дека Вие, иако не сте знаеле за тоа, веќе сте го „посетиле“ чудесниот свет на Руб Голдберг

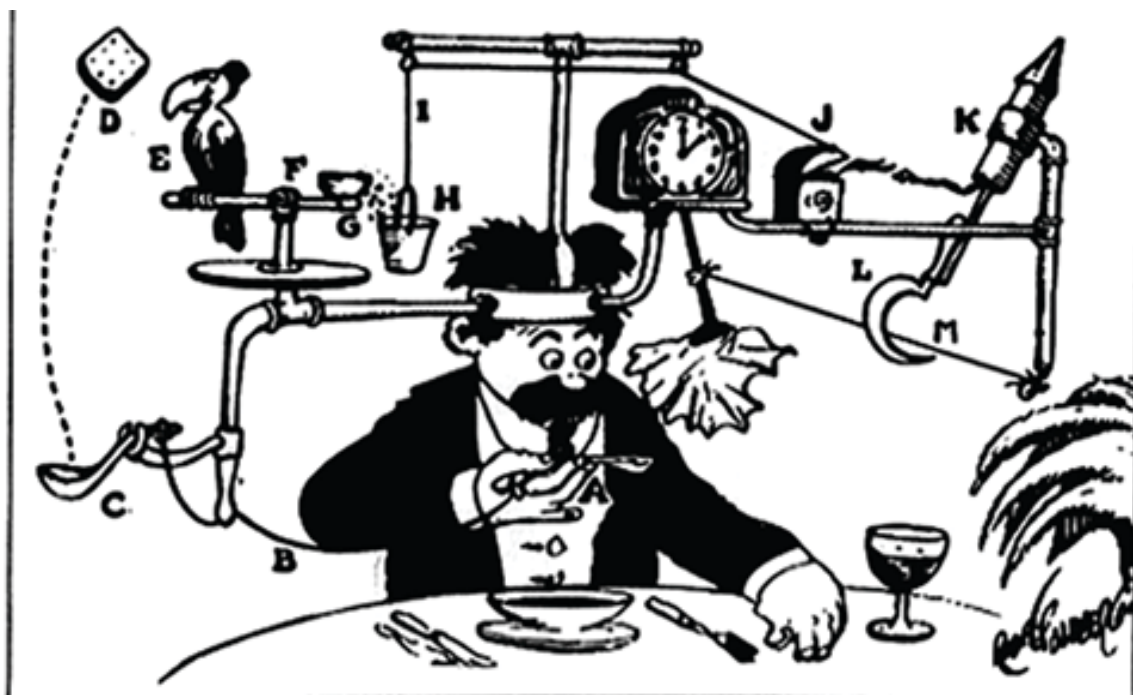
(Rube Goldberg).

А дали некогаш сте слушнале за Руб Голдберг? Најверојатно не, иако станува збор за еден од најпознатите светски илустратори и карикатуристи. Тој бил, исто така, исклучително успешен скулптор, автор, журналист, инженер, и пронајдувач, основач и прв претседател на американското Национално здружение на карикатуристи (National Cartoonists Society). Целосното име на Руб Голдберг е Reuben Garrett Lucius Goldberg. Роден е на 4 јули 1883 година во Сан Франциско, а животниот пат го завршува на 7 декември 1970 година во Њујорк, на 87-годишна возраст. Руб Голдберг бил добитник на бројни награди и признанија, во коишто се вбројуваат и Пулицеровата награда (1948 година), што ја добил за неговите политички карикатури, и наградата Banshees' Silver Lady (1959 година), а во негова чест е именувана наградата „карикатурист на годината“, позната како „наградата на Рубен“ (Reuben Award).



Руб Голдберг е познат ширум светот по неговиот уникатен стил на исмевање на опседнатоста на американското општество со модерната технологија. Се прославил со серијата популарни илустрации на коишто се прикажани исклучително комплицирани механизми што извршуваат крајно едноставни задачи на индиректен, конволутивен начин. Типичен, а воедно и најстар пример за ваквите илустрации е илустрацијата што датира од далечната 1915 година, наречена како „Професорот Батс и салфетката што сама брише“ (“Professor Butts and the Self-Operating Napkin”), подоцна објавена како репринт во поголем број книги и збирки. (прикажана на почетокот на наредната страница).

„Салфетката што сама брише“ се активира кога професорот Батс ќе ја подигне лажицата (А), при што автоматски ќе се повлече конецот (В). Тој, пак, симултано го активира примитивниот и импровизиран лост, направен од лажица (С), којашто ќе го исфрли во висина крекерот (D). Папагалот (Е) ќе скокне по крекерот, а бидејќи седи на стапче што ја претставува едната страна на лостот (F), ќе го наруши неговиот еквилибриум и, садот со зрнеста храна (G) што е поставен на другата страна од лостот, ќе се навали кон долу, при што зрната ќе се истурат во кофичката (H). Под дејство на гравитацијата, вишокот тежина во кофичката ќе предизвика поттргнување на јажето (I) надолу, коешто доведува до автоматско отворање и активирање на запалката за цигари (J). Пламенот од запалката го запалува и согорува фитилот на ракетата (K) чиешто лансирање го придвижува нагоре српот (L), што го пресекува конецот (M). Ова, пак, го ослободува клатното на механизмот на часовникот за којшто е прикачена салфетката, така што таа започнува да се движи лево-десно, бришејќи ја брадата на професорот Батс. Очигледно, преку илустрацијата, Руб Голдберг секогаш опишува на, за него, карактеристичен начин, некаква чудна направа, своевиден изум, новитет во вид на апарат или машина, којашто е намерно прекумерно обременета со мноштво технички детали, главно механички решенија што се засноваат врз дејствувањето на основните закони на физиката. Во многу од неговите машини клучните улоги ги играат и различни припадници на фауната, преку искористувањето на нивните типични шаблони на поведение во одделни околности. Иронијата се состои во тоа што основната намена или цел на сите негови машини, независно од степенот на нивната сложеност, е извршувањето на определена крајно едноставна, па дури и банална задача, и тоа на крајно комплициран начин, најчесто вклучувајќи некаков облик на верижна реакција. Уникатноста и препознатливоста на дизајнот на ваквите машини, заснована врз луцидноста и генијалноста на нивниот творец, била директна причина тие да бидат наречени „машините на Руб Голдберг“. Со текот на времето, овој израз полека прераснал во синоним за каков било збунувачки или исклучително комплициран и неразбирлив систем.



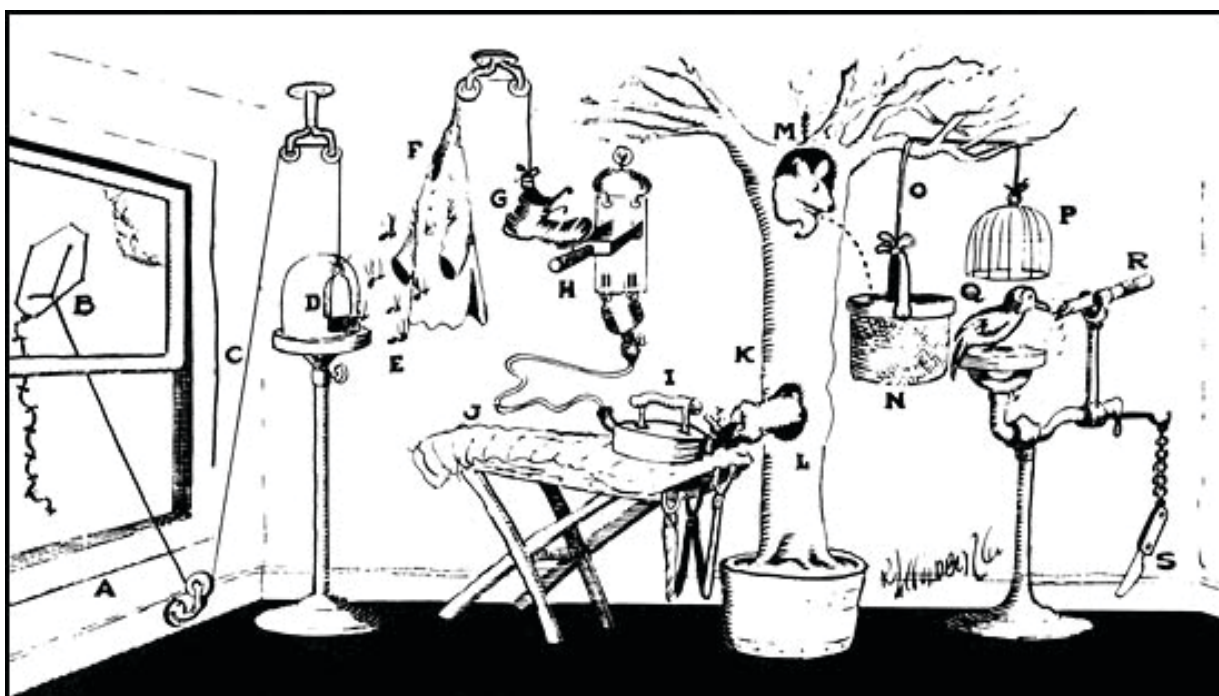
Еве и друг, не помалку познат пример: илустрацијата на машината наречена како „Режало за моливи“ („Pencil Sharpener“), прикажана на почетокот на наредната страница.

Со отворање на прозорецот (A), се ослободува крајот на којшто е врзано леталото (B). Тоа го повлекува крајот (C), со што се иницира отворање на вратата (D) на садот во којшто се чуваат молци. Молците (E), ослободени, излетуваат од садот и почнуваат да ја јадат фланелската кошула (F). Како што тежината на кошулата се намалува, така се повеќе се спушта надолу чевелот (G), којшто во еден момент нагазува врз прекинувачот (H). Со неговото активирање, се загрева електричната пегла (I), којашто прави дупка во панталоните (J), горејќи ги. Чадот (K) влегува во дупката на стеблото на дрвенестото растение (L), и го истерува опосумот (M) од внатрешноста. Тој, исплашен, скокнува во кошницата (N), којашто поради тежината се придвижува надолу, заедно со јажето (O). Тоа, пак, автоматски го подигнува нагоре кафебот (P), со што се ослободува клукајдрвецот (Q), којшто започнува да ја клука дрвенестата обвивка на моливот (R), со што графитната мина излегува на виделина.

Во случај на нужда, односно ако опосумот и/или клукајдрвецот се разболат и не можат да ја извршуваат задачата, секогаш при рака е помошното ноже (S).

И во претходно опишаниот случај, составните делови на машината се необични елементи, меѓусебно поврзани на сложен и остроумен, или уште подобро речено, на неочекувано заплеткан, причинско-последичен начин. Функционирањето на уредот не е веднаш очигледно, а евентуалните измени во дизајнот се, речиси, незамисливи. Анализирањето и разбирањето на одделните составни елементи, независно од останатите во целината, е од мала помош за да се разбере суштината и намената на системот како целина, бидејќи, сами по себе, составните „делови“ не се суштински поврзани со проблемот што го решава машината. Иако бројот на составните делови може да биде релативно мал, комплексноста на целиот систем може да биде значителна поради нивните неочекувани интеракции. Затоа во 1931 година, речникот на Merriam–Webster го усвоил терминот „Rube Goldberg“ како придавка, дефинирана како „извршување на некаква едноставна работа на непотребно сложен начин“.

“продолжува во наредниот број“



„Синдромот Лопез“ во бизнис шпионажата

Пеце Николовски

Во развиените економии одамна постојат приватни детективи за бизнис шпионажа. Нив ги има многу и нивниот број сè повеќе се зголемува во последните неколку години. Во Франција, исто така е во пораст потребата за вакви услуги во последните децении. Еден од приватните детективи за економско разузнавање со неоспорен углед, на новинарите им рекол: „Еден од моите клиенти се надевал дека ќе добие брзо податоци за конкурентските фирми. Му предложив да се повика на лажна процедура за регрутирање. Едноставна идеја. Доволно беше еден мал оглас, напишан така, за мета да бидат кадрите на тие фирми. Се добија многу кандидати за шпионски активности, кои соопштувале податоци за производите и што уште не“.

Во последно време во овој домен е најден и нов плен – кадрите во фирмите кои не напредуваат како што сакаат. Тоа незадоволство може да биде од голема корист за конкуренцијата, што особено е изразено во САД.

Дури е инаугуриран и нов синдром. Го викаат „Синдромот Лопез“ (Syndrome Lopez). Станува збор за поранешниот комерцијален директор во General Motors кој преминал во Volkswagen со сите соработници и досиеја во 1993 година. Тоа многу ја погодило компанијата.

Вработените, исто така, можат да се претворат во шпиони на конкуренцијата. Некои фирми не се двоумат за да пратат свои трупци на состаноците за регрутирање кои ги организира конкуренцијата. Сега трговците и инженерите се обучуваат дополнително за вакви ситуации. Се оди дотаму што во одредени прилики, за инфилтрирање на состаноците за регрутирање, се испитуваат специјални курикули, со цел да се залаже конкуренцијата. Така, познатата фирма Sun Microsystems била жртва на оваа форма на инфилтрирање во текот на 1996 година. Фирмата, барајќи нови кадри, имала мачна работа интервјуирајќи дури 87.000 кандидати. Во таа огромна маса, успеале да им се инфилтрираат 200 личности снабдени со лажни биографии.

Авторите на книгата Економско разузнавање - очите и ушите на претпријатието, го спомнуваат во своето дело случајот со американската фирма која монтирала лажен центар за регрутирање во Лондон. „Единствени

кандидати кои се примени и интервјуирани биле оние... кои работеле кај конкуренцијата“.

И Американците се агресивни во вакви суштински недозволените активности. Се вели, „недозволените“, бидејќи ја ставаат во прашање работната етика и ферплејот кои толку се спомнуваат денес во бизнис односите. Во септември 1997 година, француските сенатори се запрашале, на една седница посветена на актуелностите, за вистинските мотиви на регрутерите кои стигнале во Тулуз од фирмата Boeing за да ги „ловат“ воздухопловните кадри.

Постојат два облика кои се најчест вид на напад на тајните работи на претпријатието: Прво, негрижливоста, изразена главно со непочитување на главните барања за тоа, недостаток на грижа во раководењето со информацијата и користењето на информациите поддршки. Второ, индискреција, непромислено пренесување на информациите на трети лица кои не се квалификувани или акредитирани. Има два поттипа на индискреција: индискреција од небрежност која е непромислена и злонамерна индискреција.

Стручњаци за одбрана на претпријатијата од надворешните обиди за бизнис шпионажа обично ги сведуваат потенцијалните агресори на пет видови. Прво, разузнавачки служби на индустријализираните земји или на оние кои сакаат тоа да станат. Тие се насочени кон научната, техничката, технолошката и економската шпионажа. Се занимаваат скоро со сите дејности, како со новите сектори со врвна технологија, така и со процедурите за изработка на потрошувачките добра, па и со финансиската и трговската ситуација на претпријатието. Второ, специјализирани канцеларии во истражувањето на разузнавањето. Тие делуваат како подизводители, т.е. по нарачка на претпријатијата, но преговараат и за информациите. Собираат и систематски истражуваат разни разузнавачки податоци кои ги добиле и потоа ги препродаваат на некој од конкурентите. Често, се кријат зад другите активности, како „претпријатие за консултации во претпријатијата“.

Трето, конкуренција, ги бара отворените информации, но и оние полуофицијалните, како, на пример, „прекршувањата на познавачите на берзанските шпекуланти, итн.“. Исто така, бараат информации кои можат да се добијат со индискреција. Не е ретко да се видат и потфати со целосно нелегални средства.

Четврто, терористи и прекршоци од општ криминал. Тие бараат информации кои ќе им овозможат успешно да ги водат криминалните акции: начин на влегување низ контролата на пристапот, на службите за безбедност и на навиките на претпријатието. Поучен е и случајот на упад во приватен компјутер, бидејќи тоа е ситуација која се почесто и припаѓа на оваа категорија на напади. Пред сè, затоа што сè повеќе луѓе во светот работат дома и сè повеќе се потпираат на компјутерите кои стануваат, во буквална смисла, оружје на фирмите и компаниите. Така, во 1999 година во местото Рели, во Јужна Каролина-САД, уапсен е Кевин Митник (31), алијас „Кондор“, дотогашен терор во компјутерските мрежи. Прогласен е и дури за непријател број еден на Интернет. Полни две години, помеѓу другото, тој се приклучувал на личниот компјутер на извесен Џутоми Шимомура (30) и му крадел тајни. Шимомура важел, инаку, за најдобар американски стручњак за информатичка безбедност. „Кондор“ на најпровокативен начин, најпрво, ги крадел податоците од компјутерот на Шимомура, за потоа, сето да го открива на Интернет. Шимомура тогаш им се ставил на располагање на FBI, а младиот виртуоз-хакер, на крајот, е обвинет за прекршок кој можело да му донесе и 30 години затвор. Случајот со Митник е многу интересен. Но, серверите на американските мрежи станале привилегирана мета на пиратите. Информатичкиот терор (модификувањето или уништувањето на податоците) и шпионажата со асистенција на компјутер, се дел од оружјето на економската трка и ниту еден сектор не е заштитен од ова. Всушност, 58% од случаите се поврзани со негрижливост. Петто, општествени партнери. Тие редовно имаат потреба да ги знаат, пред официјалното објавување, стратегиските одлуки на директорите на претпријатието, големите проекти на краток и среден рок, фузиите на претпријатието,

препродажбата и продажбите. Индискрецијата е нивниот главен извор на информации, но се случува да се користат и со недозволените средства.

Постојат два метода за добивање на бизнис разузнавачки податоци, а тоа се: собирање и систематско истражување. Тие се изведуваат преку крадење на материјалите или копирање, фотографирање и цртање, прислушување (класично: низ врата, микрофони, звучни топови, скриени магнетифони итн.). За да се избегне крадењето и разорувањето на информатичките податоци на фирмите, тие мораат да прибегнуваат кон криптирање како единствена ефикасна одбрана. Но, приватниците и понатаму безуспешно напаѓаат. Државата има намера да држи рака на системот за стратегиска заштита. Темата за упадите во информатичките системи на претпријатијата, исто така, е неодминлива тема во училиштата за превенција на овие штети. Почетното правило на секоја компанија мора да биде, ако сака да живее и опстане на суровиот пазар, добро познавање на конкуренцијата.

До неодамна, губењето на пазарот не било катастрофално, но со новите економски кризи, проблемите сè повеќе се заоструваат. После паѓањето на Берлинскиот ѕид, сите се жалат дека од КГБ и ГРУ се прелеале многу професионални агенти на цивилни функции. Тие се ставиле во служба на „мултинационалките“, како „технички советници“ или како „безбедност“ или пак, влегле во маркетингот-нивното специјално вистинско разузнавачко одделение. Понекогаш, искусните агенти применувале и дивни методи на шпионирање. Се зборуваше дека „не смееле да го полеваат цвеќето за да не ги рѓосуваат микрофоните“, но сето се работи што се прават и отсекогаш се правеле на Запад. Сè се слуша, сите слушаат сè.

Апсолвентска екскурзија - патување што не смее да се пропушти

Елена Крстевска

Секој што бил на апсолвентска екскурзија ќе ви каже дека тоа не е искуство за раскажување туку, приказна што треба да се доживее. А кога тргнувавме,

воопшто не бевме ни свесни колку забава, среќа, дружење и нови познанства не очекуваат на ова возбудливо патување. Апсолвентската екскурзија претставуваше неповторлива можност да се поминат незаборавни 19 дена низ повеќе од дванаесет различни градови во Европа. Патувањето започна со посета на прекрасната Виена како прва дестинација, па продолжувајќи преку Братислава до Прага, со што изминаа првите денови за запознавање и посета на прекрасни места. Потоа, го посетивме главниот град на Германија, Берлин, и со големо нетрпение стигнавме до Амстердам, којшто со својата убавина никого не остави рамнодушен. Наредната дестинација беше Франција. Прво го посетивме волшебниот Париз кој, едноставно, те остава без здив и те предизвикува да се заљубиш во неговите прекрасни катчиња. Тоа создава чувство на леснотија што не ти дозволуваат да продолжиш понатаму, но веќе Кан, Монако и Ница чекаа на нас. Вистинската кулминација на апсолвентската екскурзија настапи во Шпанија односно во местото Лорет де Мар, каде поминавме четири незаборавни денови. Покрај посетата на сите значајни места, таму се случуваа и тематските забави кои траеја од самрак до зори. Притоа, неверојатно искуство беше и патувањето со брод со ноќевање и постојана забава. Пред враќањето во реалноста, ја посетивме Италија со прекрасните градови Рим, Фиренца и Венеција. Апсолвентската екскурзија беше одлично организирана и предводена од искусни водичи – професионалци во својата професија кои дефинитивно ја знаат својата работа. По екскурзијата, во сеќавање ќе ни останат многу спомени, неброени пријателства кои ќе траат, илјадници слики што ќе се гледаат одново и одново, и многу песни што ќе се пеат како потсетување на убаво поминатите денови. Затоа, апсолвентската екскурзија е патување што не смее да се пропусти, зашто потоа критериумите за добра забава се, дефинитивно, на многу повисоко ниво.



Незаборавни спомени од апсолвентската вечер

Рената Лазаревска

На 21 мај 2015 година, со почеток во 19 часот во хотелот „Кристал Палас“ се одржа апсолвентската вечер на студентите од генерацијата 2011/2012 при Економскиот факултет-Прилеп. Четиригодишното дружење го заокруживме со одлична забава, за која најзаслужни беа Коки и тајфата, но и со позитивно расположение на сите апсолвенти. Традиционално, како и секоја година, апсолвентите беа поздравени со пригодно обраќање од страна на деканот на Факултетот, проф. д-р Ѓорѓи Манчески

и претседателот на Студентскиот парламент Андреј Габроски. За забавата да биде комплетна придонесоа и професорите, кои нè почестија со своето присуство и убаво расположение. Ним, и на сите оние професори кои не беа во можност да дојдат, им благодариме за сè она што не научија, ни помагаа и секогаш не разбираа во текот на студиите. По полноќ, забавата продолжи во ресторан Лаки-базен Амфора, каде за убавата атмосфера беше задолжен ди-џеј Андреј Гошев. Се надеваме дека оваа вечер ќе остане во долго сеќавање на апсолвентите од Економскиот факултет-Прилеп и на сите нив им посакуваме скоро дипломирање, брзо вработување и многу успеси на приватен план и во професионалната кариера.



Во изминатиот период, АИЕСЕК-Прилеп работеше со полна пареа. Резултат на тоа се успешно реализираните проекти кои се од исклучителна важност, како за средношколците, така и за студентите. Студентите, заедно со средношколците, беа дел од Семинарот за лидерство и Саемот за кариера, а студентите можат да искористат дел од можностите кои ги нуди АИЕСЕК и да го збогатат своето искуство со заминување на пракса.

Во просториите на Економскиот факултет-Прилеп, на 2 април 2015 година се одржа Саемот на компании, на кој зедоа учество дел од компаниите од регионот, а студентите можеа да се запознаат со можностите за вработување што ги нудеа компаниите, како и со праксите што летово студентите можат да ги реализираат. Саемот, исто така, беше посетен и од голем број средношколци, коишто заедно со своите професори дојдоа да се запознаат со дел од бизнис заедницата во регионот и со можностите кои нив ги очекуваат во иднина.

По завршувањето на Саемот на компании, на 3 и 4 април 2015 година, во организација на АИЕСЕК-Прилеп, се одржа Семинарот за лидерство. На овој семинар, студентите и средношколците имаа можност да дознаат што значи да се биде лидер во едно динамично општество и како може да се биде успешен во лидерството. За таа цел, на семинарот гостуваа експерти од областа на лидерството, кои на учесниците им ги пренесоа своите искуства и се обидоа да разрешат дел од дилемите во оваа област.

Во почетокот на мај 2015 година, АИЕСЕК-Прилеп ја оствари кампањата наречена Кафе со АИЕСЕК, подржана од компанијата „Елит Кафе“, каде што студентите подетално се запознаа со нивните можности за волонтирање и професионално усовршување во странските држави преку АИЕСЕК мрежата. Освен тоа, студентите можеа да уживаат во канцеларијата на АИЕСЕК со добра музика и друштво и да се опуштат пред претстојната колоквиумска недела.

Во текот на целото лето трае кампањата на АИЕСЕК наречена „Летово сакам“ преку која студентите можат да изберат некоја од 120 држави од АИЕСЕК мрежата и да поминат незаборавно лето исполнето со дружење, забава, стекнување нови пријателства, но најважно од сè, е да дадат придонес кон развојот на општеството и надградба на самите себеси. Една од предностите на АИЕСЕК волонтерските практики во летниот период е тоа што практикантите добиваат бесплатно сместување и храна, па доколку Хрватска или Италија се вашите следни дестинации за летен одмор, можете да направите позитивна промена во општеството преку работа на некој од АИЕСЕК проектите, истовремено уживајќи во летното сонце и стекнувајќи доживотни пријателства.

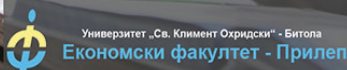
Освен тоа, се очекува нашата АИЕСЕК организација да биде домаќин на практиканти од други земји. Па така, доколку во текот на летниот период забележите говорење странски јазици низ нашиот факултет, тоа ќе бидат странските студенти кои искористиле една од илјадниците можности за волонтирање во странство и одлучиле да поминат едно лето поинакво од другите...





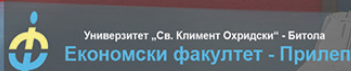
Како студент на прва година на Економскиот факултет во Прилеп се надминати моите очекувања од аспект на предавањата, спремноста на професорите и начинот на пренесување на нивното знаење. Факултетот е одлично место за квалитетно образование и други можности, а доказ за тоа е студентската организација АИЕСЕК, како и мојата ангажираност во реализација на активностите во рамките на проектот LIS. Економскиот факултет- Прилеп, несомнено е одличен избор!

Лина Смуткоска
Сметководство, Финансии и ревизија
Генерација: 2014

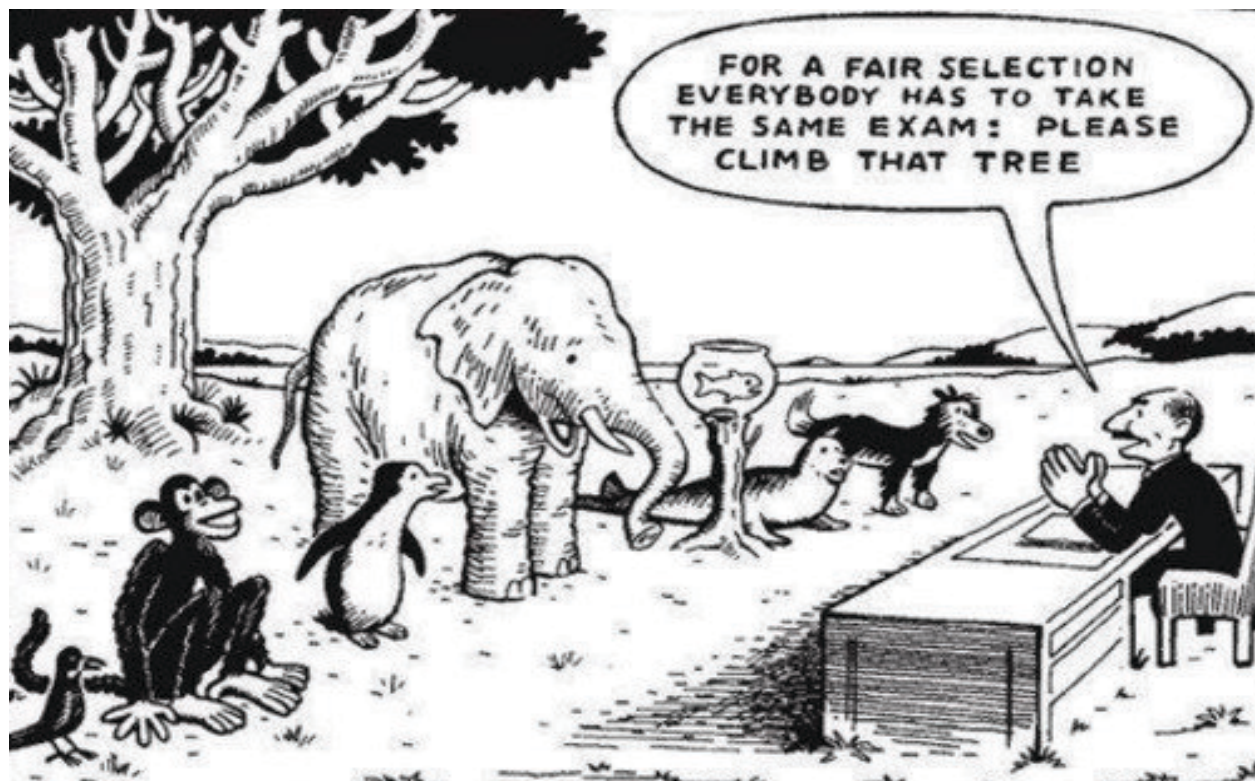


Студиската програма по Е-бизнис беше мој предизвик и причина да се запишам на Економскиот Факултет, а денес сум целосно мотивиран и насочен кон освојување на знаења што ги нуди оваа програма. Функционирањето на современата технологија на Факултетот и ангажираноста на наставниот кадар овозможуваат да продолжам да напредувам и истражувам самостојно.

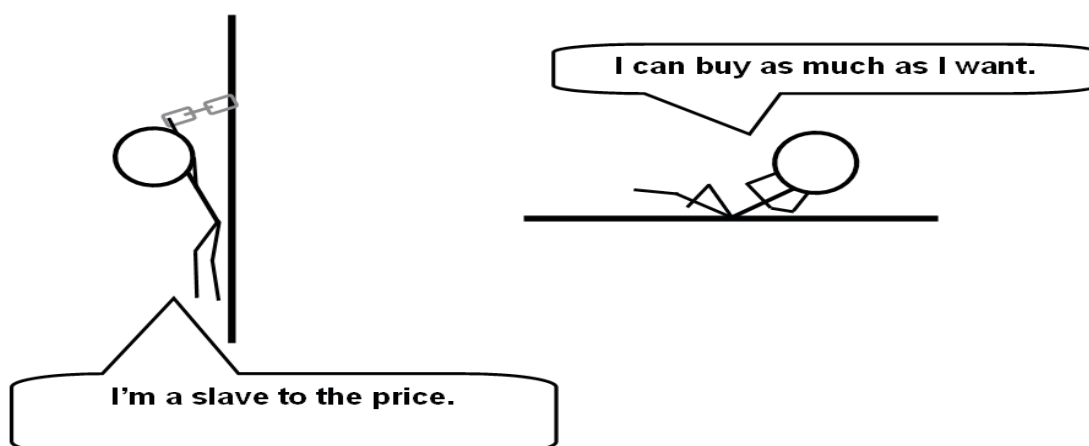
Христијан Острески
Електронски Бизнис
Генерација 2012



FUN PAGE



Elasticity



МОЈОТ ИЗБОР Е ...

- Традиција и квалитет
- Широко избор на студиски програми
- Целосна посветеност на потребите на студентите
- Одлични простори и технички услови
- Практични знаења

СТУДИСКИ ПРОГРАМИ ПРВ ЦИКЛУС

Четиригодишни студии (240 ЕКТС)

- Е-бизнис
- Меѓународна економија и бизнис
- Сметководство, финансии и ревизија
- Маркетинг менаџмент
- Менаџмент и бизнис

Банкарство и финансиски менаџмент

Иновациски и проектен менаџмент

Тригодишни студии (180 ЕКТС)

Бизнис информатика

СТУДИСКИ ПРОГРАМИ ВТОР ЦИКЛУС

Едногодишни студии (60 ЕКТС)

- Е-бизнис
- Меѓународна економија и бизнис
- Сметководство, финансии и ревизија
- Маркетинг менаџмент
- Банкарство
- Менаџмент
- Иновациски и проектен менаџмент

Двеогодишни студии (120 ЕКТС)

- Финансиски менаџмент
- Бизнис администрација – менаџмент

Модули:

- Претприемништво и менаџмент на мали бизниси
- Менаџмент

Бизнис информатика



Економски факултет - Прилеп

**ул. Маркова,133
7500 Прилеп
тел: 048 427 020; 048 426 927
e-mail: eccfp@uklo.edu.mk
www.eccfp.edu.mk**